

Gyökerek – hagyományok és kultúra, elődeink öröksége

Korene – tradície a kultúra, odkaz našich predkov

Jóka község történelme

A község a Kisalföldön, a Mátyusföld déli határán, a Vízközben, a Kis-Duna bal partján fekszik. A kanyargó Kis-Duna partján létrejött település a pozsonyi vár tartozéka volt. Az Árpád-kor végén Harmathely néven is említik, és az Olgyai családnak voltak itt birtokai. Ekkoriban Kisa nevű falut is említenek Jóka határában, amely még a 19. században is szerepelt Nagyjókához tartozó pusztaként. A 14. századtól már Kis- és Nagyjókát különböztették meg az okiratokban. A 16. században a portyázó oszmán hadak valószínűleg mindkét falut elpusztították, ahogy Lakköz is a török idők harcaiban pusztult el, és nem települt újra. Létrejött viszont a határában Újhelyjóra, amely később önálló községgé fejlődött. Ekkoriban a Farkas és Hegyi családoknak voltak Jókán jelentősebb birtokaik. Az idők során többször átépített katolikus temploma nagyon régi, valószínűleg román kori. Bercsényi Miklós, Rákóczi generálisa a hagyomány szerint itt, az óriásplatán alatt tartotta haditanácsát. Később a Farkas mellett az Udvarnok család bírt jelentősebb földekkel a községben, az itáliai származású Ásványi család pedig az itteni birtokai nyomán felvette a Jókai nevet. A község lakosait a 19. században többször megtizedelte a kolera, és jellemző helyi népbetegség volt az ivóvíz jódszegénységére visszavezethető golyva. Jelentős volt a helyi gyümölcs-, azon belül is főleg a dinnyetermesztés, továbbá káposztát és gabonát is termesztettek a falubeliek. A falu környéki erdők vadban bővelkedtek. A hajómalom 1884-ben épült, majd 1906-ban cölöpös vízimalomná alakították át. A 20. század elején már volt távírója a községnek. A trianoni béke Csehszlovákiához csatolta Jókát, az 1920-30-as években rendszerek voltak a helyi mezőgazdasági munkások sztrájkjai. A bécsi döntés 1938. november 2-án visszaadta Magyarországnak, majd 1945-től ismét Csehszlovákiához került. 1960-ban Jókához csatolták a középkor végén a határában létrejött, majd önálló községgé vált Újhelyjókát. Az eredetileg színmagyar lakosságú község egységes nemzetiségi arculatát a második világháború utáni kitelepítésekkel és deportálásokkal sikerült megbontani.

A régi Jóka képeslapokon – Pohľadnice zo starej Jelky

História obce Jelka

Obec Jelka je jedna z najväčších a najstarších obcí okresu Galanta. Usadlosť sa nachádza medzi Galantou a Bratislavou, leží na severnom brehu Malého Dunaja a kedysi patrila k Bratislavskému hradu. V r. 1355 sa obec spomína pod názvom Harmathely-Jóka a najznámejšími statkármi tej doby bola rodina Olgyaiová. V tom období sa v chotári obce spomína usadlosť Kisa, ktorá ešte aj v 19. storočí figurovala ako pustatina patriaca k Veľkej Jelke. Od 14. storočia sa uvádzajú už iba dve mená, Malá a Veľká Jelka. Vo vojnových rokoch 1490-1505 obec spustošili vojská cisára Maximiliána a r. 1541 Turci zrovnali Veľkú Jelku a pravdepodobne aj Malú Jelku so zemou a tak pri portálnom sčítaní v r. 1553 sa v obci uvádzajú pri menách János Farkas a Tamás Hegyi po dve porty. V tom čase sa už spomína ďalšia obec s názvom Újhely Jóka – Újhely s dvanástimi portami, ktorá je majetkom budínskych klarisiiek. Začiatkom 18. stor. sa v obci viackrát objavili kuruci Františka Rákociho II. a podľa legendy generál jeho veličenstva Františka Rákociho gróf Bercsényi v roku 1705 konal svoje vojenské porady pod najväčším platanom na Slovensku. Z legendárnych historických postáv tohto okolia treba uviesť mená dvoch zemanov, Stermenského a Tarsiho, ktorí patrili do sprievodu Márie Terézie, a dnes sú po nich pomenované ulice. Väčšina šľachtických rodín sa vyvinula z poddaných, patriacich Bratislavskému hradu. Medzi významné šľachtické rodiny patrila aj rodina Udvarnokovcov. Rímskokatolícka cirkev má v obci najdlhšie tradície a aj v súčasnosti je najpočetnejšia. Náboženská obec vznikla v 13. st. a písané matriky má z roku 1732. Kostol, resp. časti kostola, ktorého patrónom je Ján Krstiteľ, boli postavené v rôznych obdobiach. Zadná časť vznikla ešte v roku 1250 z pálených tehál v románskom slohu, svätyňa bola pristavaná v roku 1456 a hlavná loď v rokoch 1547-1577. V 19. storočí viackrát obyvateľstvo preriedila cholera. Voda neobsahovala dostatok jódu a tak ľuďom narastal tzv. hrvoľ. Pestovalo sa tu ovocie, hlavne melóny, okrem toho kapusta a obilie. Dedina je obklopená lesmi. Na krátkych úsekoch dolných tokov sa sústreďoval veľký počet lodných mlynov. Náš lodný mlyn bol postavený v roku 1884 a v roku 1900 sa začalo s jeho prestavbou na kolový mlyn a mlieť sa v ňom začalo v roku 1906. Mlyn sa nachádza v areáli skanzenu, ktorý je venovaný tradičnému hospodáreniu v okolí Jelky. Počas Trianonskej mierovej zmluvy bola obec pričlenená k Československu, v období medzi rokmi 1920-30 pravidelne vznikali nepokoje a štrajky medzi miestnymi poľnohospodárskymi pracovníkmi.

Jóka lakossága

Jóka községnek 1910-ben 2900, 1939-ben 3512, túlnyomórészt magyar nemzetiségű és római katolikus vallású lakosa volt. Míg 1944-ben a nácik a falu zsidó lakosságát /csaknem 210 személyt/ hurcolták el, 1946-47-ben a csehszlovák hatóságok a magyar lakosság egy részét deportálták, illetve kényszerítették Magyarországra költözni. A kitelepítések során a falu magyar lakosságának egynegyedét kitelepítették, helyükre magyarországi szlovákok érkeztek, ezzel a község nemzetiségi arculata megváltozott. 1939-1991 között népessége nem változott, 1991-2011 között azonban, részben a betelepedés révén, már 9,4 %-os növekedés figyelhető meg. Ezzel párhuzamosan, a betelepülés és az asszimiláció duplájára növelte a szlovák nemzetiségűek arányát, de a lakosság többsége továbbra is magyar nemzetiségű. Viszonylag magas a romák aránya a faluban. A lakosság túlnyomó többsége római katolikus vallású.

Tűzoltók 1920-ból – Hasiči z roku 1920

Obyvateľstvo Jelky

V Jelke bolo v roku 1910 – 2900, v roku 1939 – 3512 obyvateľov. Väčšina z nich bola maďarskej národnosti a katolíckeho vierovyznania. V roku 1944 nacisti z dediny odviekli takmer 210 židov, v rokoch 1946-47 československé úrady časť obyvateľstva maďarskej národnosti deportovali, respektíve vysídľili do Maďarska. Z obce vysídľili takmer jednu štvrtinu maďarských občanov a na ich miesta sa prisťahovali Slováci z Maďarska. V rokoch 1939-1991 sa ľudnosť nezmenila, ale v rokoch 1991-2011, už ľudnosť obce vzrástla o 9,4 percenta, dôsledkom usídľovania. Týmto zároveň, usídľovaním a asimiláciou dvojnásobne vzrástol počet obyvateľstva slovenskej národnosti, ale väčšina obyvateľstva je napriek tomu maďarskej národnosti. V obci je pomerne veľa Rómov. Väčšina obyvateľstva je rímsko-katolíckeho vierovyznania.

A II. világháború után

A háborúból a győztesek oldalán kikerülő Csehszlovákia vezetői, kiindulva a soknemzetiségű ország felbomlásából 1938/39-ben, egy etnikailag homogén állam megteremtését tűzték ki célul. Ez meghatározta a politikájukat 1945 után: gondoljunk csak a kassai kormányprogramra vagy a Beneš-dekrétumokra. A célokban egyetértettek a csehszlovák kommunisták és a polgári politikusok is. A győztes nagyhatalmak egységesen támogatták a németek kitelepítését, a magyarok esetében már megosztottak voltak. A szovjetek támogatták a csehszlovák elképzelést, a nyugati hatalmak legfeljebb lakosságcserét tudtak támogatni. Ez vezetett az ún. csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezmény megkötéséhez 1946 februárjában. Az egyezmény aláírását nyilvánvalóan rákényszerítették Magyarországra, de a végrehajtását a magyar kormány igyekezett elodáztatni. Az egyezmény értelmében felvidéki magyarok tízezreit telepítették át Magyarországra és ezzel egy időben magyarországi szlovákok települtek át Csehszlovákiába. Több esetben a Németországba kitelepített német vagy sváb lakosság helyére is kerültek felvidéki magyarok.

A kitelepítésekre és áttelepülésekre 1947 júliusa és 1948 nyara között került sor, amikor mintegy 110 ezer magyar nemzetiségűt kényszerítettek otthona elhagyására és ezzel szemben, a széles körű agitálás ellenére „csak” nagyjából 73 ezer szlovák hagyta el Magyarországot.

Jókaról 500 személyt telepítettek át a magyarországi Baranya megyébe, Somberekre és környékére. Jókára zömében Galgagyörkről, Erdőkürtről, Pitvarosról települt át 100 szlovák család, mintegy 420 személy. A két község történelme így fonódott akaratlanul is egybe.

Po druhej svetovej vojne

Na presídlenie z Maďarska do Československa sa v roku 1945 prihlásilo 97 610 osôb. Aj tam, kde podľa maďarských štatistík sčítací komisári nezistili žiadnych Slovákov, sa ich na presídlenie začali hlásiť stovky až tisíce. Pre Slovákov, hlásiacich sa na presídlenie nastalo jedno z najťažších období, či už išlo o úradníkov, alebo zamestnancov, dostali sa na tzv. listinu B, čo znamenalo okamžité prepustenie z práce. Tých, čo sa hlásili na presídlenie, pozývali obecné úrady, aby úradne podpísali svoje rozhodnutie, pričom sa na nich vyvíjal enormný nátlak, aby svoje rozhodnutie odvolali. Nie všetci vydržali tento psychický nátlak. Bolo to skutočné utrpenie, keďže sa na ňom zúčastňovali tí najbližší, susedia, učitelia, kňazi. Boli proti sebe postavení rodičia, súrodenci, príbuzní aj priatelia. Časť Slovákov podľahlo tomuto nátlaku a odhlásilo sa z presídľovacej akcie, ale bola to len veľmi malá časť. Ostatní vydržali! A tak prvý transport Slovákov z Maďarska prišiel na Slovensko 13. apríla 1947, na železničnú stanicu do Serede. V rokoch 1945 – 1948 našlo na Slovensku nový domov 59 774 Slovákov.

Spomienky presídlených Slovákov do Jelky sú spojené s osudom Galgagyörku, prezývaného aj Tóthgyörk, ktorým preteká malá rieka Galga. Ich osud bol podobný s osudmi mnohých iných, ktorí v týchto rokoch opúšťali miesto, kde sa narodili. Kruté opatrenia maďarskej vlády v podobe zákazov hovoriť po slovensky, pomaďarčovanie mien, asimilačný tlak doliehali aj na Galgagyörkčanov, Kirťanov, ktorí v Jelke našli svoj nový domov. V roku 1948 sa do Jelky prisťahovalo 100 rodín /420 ľudí/. Priniesli si so sebou nielen vieru v nový slobodný život, ale aj kultúru a špecifické nárečie, z ktorého sa už veľa nezachovalo. V novom prostredí sa ukázali ako ľudia tvoriví a pracovití. Napriek všetkému, čo predchádzajúce roky so sebou niesli, verím, že Slováci nikdy neľutovali ten rozvážny krok, ktorý ich viedol do vlasti predkov a táto vlasť napriek všetkému vždy bola a bude hrdá na svoje deti tu, doma i vo svete.

***A II. világháború után Magyarországról Jókára települő szlovák családok
névsora***

***Menný zoznam slovenských rodín, ktoré sa po II. svetovej vojne presídlili z
Maďarska do obce Jelka***

1. Adámi Štefan, 3	35. Kosúth Pavel, 2	69. Škultety Ondrej, 3
2. Adámi Pavel, 4	36. Košúth Michal, 3	70. Škultety Pavel, 3
3. Balážová, 3	37. Kováč Jozef, 4	71. Števko Ján, 1
4. Beňo Ján, 8	38. Kumich, 2	72. Števko Pavel, 4
5. Božoník Ján, 4	39. Kyseľ Ján, 6	73. Štrichovanec Jozef +
Michal, 6
6. Cinege František, 5	40. Laluška Michal, 6	74. Strichovanec Ján, 4
7. Danis Ján, 3	41. Legendi Ondrej, 3	75. Štrbák Michal, 4
8. Dian Ján, 5	42. Lipták Ján st., 4	76. Strehársky Jozef, 2
9. Dudok Ján, 5	43. Lipták Ján ml., 3	77. Sztrehársky Michal
/Szűcs/, 5
10. Dudok Jozef, 1	44. Lipták Pavel, 2	78. Svetlák Samo, 3
11. Dudok Samuel, 5	45. Madarász Michal, 2	79. Svák Štefan st., 5
12. Farok Ján, 3	46. Madarás Pavel, 2	80. Svák Štefan ml., 4
13. Földi Ján ml., 5	47. Molnár Ján, 3	81. Szilóš Michal, 3
14. Hajželovci, 2	48. Molnár Jozef, 4	82. Tedáš Pavel, 4
15. Halaj Gustav, 8	49. Molnár Štefan, 4	83. Tedáš Štefan, 3
16. Haviar Ján, 4	50. Mlynárček Ján, 3	84. Turányi Ján, 4
17. Haviar Michal, 7	51. Mlynárček Michal, 7	85. Turányi Jozef, 4
18. Hidvégi Jozef, 3	52. Mlynárček Pavel, 5	86. Turányi Michal, 4
19. Jakuš Ján a Michal, 7	53. Mlynárček, 3	87. Turányi Pavel ml., 5
20. Jakuš Pavel, 1	54. Mráz Ján, 6	88. Turányi Pavel ml., 2
21. Jakuš Pavel, 5	55. Mráz Pavel, 5	89. Turányi Pavel st., 4
22. Kapusta Ján, 4	56. Paulus Pavel, 3	90. Trhaj Ondrej, 4
23. Kerty Štefan, 7	57. Pietor Jozef, 4	91. Valach Ondrej, 6
24. Király Jozef, 4	58. Pietor Jozef, 2	92. Varga Juraj, 4
25. Király Michal, 6	59. Pozár Ján, 3	93. Vician Ján st., 4
26. Királyová, 2	60. Proksa Ján, 3	94. Vician Ján ml., 5
27. Kiss Štefan, 9	61. Roncz Ján, 4	95. Vician Jozef, 5
28. Klenovský Ján, 4	62. Sámpor Ján, 8	96. Vician Michal, 4
29. Klenovský Ján st., 5	63. Sasák Michal, 7	97. Vician Michal, 4
30. Klenovsky Ján, 2	64. Slivka Michal, 6	98. Viktor Jozef, 6
31. Kocman Ján st., 7	65. Slivka Ján st., 5	99. Zima František, 4
32. Kocman Michal, 3	66. Sokol František, 5	100. Žíroš Ondrej, 6
33. Koczman Ján ml., 2	67. Solčányi Ján st., 6	
34. Kočík Ján, 6	68. Solčányi Ján ml., 4	

A Jókára települt családok féltve őrzött kincsei
Vzácné poklady presídlených rodín

Testvérfalvak

Bár a rokoni szálak és kapcsolatok ápolása a Jókára települők és Galgagyörkön maradottak közt sosem szűnt meg, Jóká és Galgagyörk községek a kilencvenes évek végén váltak hivatalosan testvérfalvakká. 1997-ben, a kitelepítések 50. évfordulója alkalmából rendezett megemlékezésen, illetve 1998-ban, falunk első írásos említésének 800. évfordulóján már vendégként érkeztek hozzánk a galgagyörkiek. De számtalan alkalommal vendégül látták a jókaiakat Galgagyörkön is, akár baráti futball mérkőzéseken, vagy szüreti mulatságon. A két falu közti kapcsolat nem szűnt meg, csak időszakonként más intenzitással működik.

Družobné dediny

Utužovanie vzťahov, medzi presídlenými príbuznými a priateľmi z Galgagyörku do Jelky sa nikdy nepretrhlo. Družobnými dedinami sa oficiálne Jelka a Galgagyörk stali koncom 90-tych rokov. Prvýkrát sme privítali našich priateľov z Galgagyörku v r. 1997 z príležitosti osláv 800. výročia vzniku našej obce a v roku 1998 na oslavách 50. výročia presídlenia z Galgagyörku do Jelky. Nespočetne krát sme však mali možnosť navštíviť my našich priateľov a rodinu v Galgagyörku, na priateľských futbalových zápasoch alebo na vinobraní.

Galgagyörki találkozás – Stretnutie v Galgagyörku

Szolčányi család - Rodina Szolčányiová

A mai Jóka képekben – Jelka v súčasnosti

*A községi hivatal felújított épülete
Obnovená budova obecného úradu*

A helyi alapiskola – Základná škola

A református templom – Reformovaný kostol

Katolikus templom – Katolícky kostol

A jókai cölöpös vízimalom – Vodný kolový mlyn

Skanzen

Vállalkozói inkubátorház – Podnikateľský inkubátor

*Kastély, jelenleg gyermekotthon
Kaštieľ, v súčasnosti detský domov*

Régi zsidótemető – Starý židovský cintorín

Tavaszi – Jar v obci

Büszkeségünk, Európa legöregebb platánja – Najstarší platan Európy, naša pýcha

Galgagyörk község történelme

Az Északi-középhegységben, a Cserhát dombjai között bújik meg Galgagyörk. A dombság eredeti, természetes növénytakarója a cserfa volt, erre utal a hegység neve is. Az egykori cseres-tölgyesekből azonban mára már csak kisebb foltok maradtak. A falut kétfelől dombok, erdők koszorúzzák. Keletről az Ecskendi erdő, nyugatról a Szilágyi erdő. A házak félig a domboldalakra, félig a Galga-patak völgyébe épültek. Ősidők óta lakott hely, ahol az 1930-as években megtalálták a bronzkor, a vaskor és a népvándorlás emlékeit. A falu délkeleti szélén avar kori sírokat tártak fel. A X-XI. századból származó tárgyi emlékek az itt eltemetett honfoglaló magyaroktól származnak.

A községet 1484-ben Gerge néven említi először oklevél. A falu eredetileg a Széchy család ősi birtoka volt, majd 1540 körül királyi adományként Werbőczy István tulajdonába került. A település átvészelte a török hódoltságot, lakói a közeli erdőségekben találtak menedéket. Az 1683-as esztendőben lakott helységek között írták össze. Az 1695-es évben egy egész nemesi portára vetették ki a település adóját. Akkortájt a Bene, a Darvas, az Egry és a Csemniczky családok voltak a birtokosai. A XVII. századtól nyomon lehet követni lakosságának létszámát. Az 1699-es összeírásban 45 adózó családfőt vettek számba. 1701-ben 40 jobbágycsaládot (colonust) és 10 helybélit találtak az összeírók. 1703-ban, majd 1711-ben 39, illetve 26 helybéli családot, valamint 3 nemest (nobilist) jegyeztek fel. A Rákóczi-szabadságharcnak 13 katonát adott a falu. Ezenkívül 100 profunt, azaz 100 kilogramm kenyérrel, ugyanennyi hússal és 20 abrakadaggal, vagyis 20 lónak elég eleséggel járult hozzá a kuruc sereg ellátásához. 1715-ben 49 családfőt jegyeztek fel az összeírók. Ebből 21 helybéli és 10 bevándorolt jobbágycsalád volt, ezenkívül még 10 helybéli és 8 bevándorolt zsellércsalád szerepelt az összeírásban. Az 1715-ös év nevezetes dátum, ugyanis a nyilvántartásban 18 szlovák vezetéknev is megjelent a magyar mellett, vagyis az összeírt bevándorolt családok mind szlovákok voltak. A Felvidékről, Nógrád, Zólyom és Hont vármegyéből vándoroltak erre a vidékre. A betelepülés a kuruc-labanc harcok után, 1711 és 1723 között volt a legjelentősebb. A váci járásba, ahová akkor Györk is tartozott, 280 család költözött át Nógrádból.

Az 1720. évi összeírásban Tót-Györkként a nemes községek között szerepelt, s nevének előtagját betelepített szlovák lakosságáról kapta.

Utcarészlet, ma Rákóczi út, 1921
Časť ulice, dnes ul. Rákócziho, 1921

Galgagyörki látkép
Panoráma Galgagyörku

História obce Ďurk

Ďurk sa nachádza v Severnom stredohorí medzi kopcami Cserhátu. Pôvodné, prirodzené rastlinstvo tejto pahorkatiny tvoril dub cerový, na to odkazuje aj názov pohoria (Čerhát). Staré cerové duby dnes môžeme nájsť len na menšom území. Z dvoch strán dedinu obklopujú kopce a lesy. Z východu „Ecskendi les“, zo západu „Szilágyi les“. Polovica domov stojí na kopcoch, polovica v údolí potoka Galga. Dedina je obývaná od dávnych čias. V 30-tych rokoch dvadsiateho storočia sa tu našli pamiatky z doby bronzovej a

železnej a z obdobia sťahovania národov. Na juhovýchodnom okraji dediny objavili hroby z doby Avarov. Archeológovia tu našli aj stopy Maďarov z X.-XI.-ho storočia, keď sa usadili v Karpatskej kotline. Osada sa prvýkrát spomína v listine z r.1484 pod názvom Gerge. Dedina bola pôvodne starodávnym majetkom rodiny Széchyovej, okolo r.1540 sa dostala do vlastníctva Istvána Werbőczyho. Osada prežila dobývanie Turkov, obyvatelia našli útulok v blízkych lesoch. V r. 1683 ju už pokladali za obývanú obec. V r.1695 vyrubili daň osady na jednu šľachtickú portu. V tom čase boli majiteľmi rodiny Beneovcov, Darvašovcov, Egryovcov a Csemniczkých. Od XVII.-ho storočia môžeme sledovať vývin stavu obyvateľstva. V súpise z r.1699 spísali 45 hláv rodín, ktoré platili daň. Tí ľudia, ktorí robili súpis, našli v roku 1701 až 40 rodín poddaných (colonus) a 10 miestnych obyvateľov. V r.1703, potom v r.1711 zapísali 39 a 26 miestnych rodín a 3 šľachtické rodiny (nobilis). Spolu s Rákóczim v boji za slobodu bojovalo 13 vojakov, ktorí pochádzali z tejto dediny. Okrem toho dedina prispela k boju kurucov: 100 profunmi, čiže 100 kg chleba, presne toľko mäsa, 20 dávkami obroku (to stačí dvadsiatim koňom). V r. 1715 zapísali 49 hláv rodín. Z toho 21 bolo miestnych a 10 prisťahovaných poddanských rodín, okrem toho v súpise nájdeme ešte 10 miestnych a 8 želiarskych rodín. V evidenciách z r.1715 okrem maďarských priezvisk môžeme nájsť aj 18 slovenských, podľa týchto údajov jednoznačne môžeme povedať, že prisťahované rodiny boli bez výnimky slovenské. Prisťahovalci pochádzali zo severnej časti Uhorska, najmä z Novohradskej, Hontianskej a Zvolenskej župy. Osídlenie slovenských rodín bolo najväčšie medzi rokmi 1711-1723. Do Vácovského okresu, kde patrila aj Ďurk, sa prisťahovalo z Novohradu 280 rodín. V spisoch z r.1720 ju nájdeme medzi šľachtickými obcami pod názvom Slovenský-Durk (Tót-györk), názov „Slovenský“ dostala kvôli prisťahovaným slovenským rodinám.

Galgagyörk lakossága

Tót-Györk lakossága 1881-ben 687 fő volt. A betelepülés folytatódásának köszönhetően az 1900. évi népszámlálási adatok alapján a 762 lakosból 517 magyar, 244 szlovák és 1 német lakosa volt a falunak. 1910-ben a helység legnagyobb birtokosai Tahy István, Ibrányi Mihály és Doblhoff Erik voltak. Az 1941-es háborús évben 513 férfi és 508 nő élt a faluban. A háború után a kitelepítésnek-kitelepülésnek köszönhetően jelentős lakosságvándorlás indult Csehszlovákiába. A jórészt szegényparaszti családból származó embereket a szülőföld elhagyására a nélkülözés és az agitátorok ígéretei, érvelései készítették. A faluból 82 család 270 tagja vágott neki a Felvidéknek. Nagyrészüket Galgagyörk testvérfalujának - Jelka- környékén telepedett le. Helyükre öt magyar család - Nagy, Török, Újlaki, Varga, Wilhelm - költözött a faluba.

A szlovák lakosságról

1711-ben 10 szlovák (tót) család költözött a településre. 1715-ben a 48 itt élő családból már 18 volt a szlovák anyanyelvű. A török idők és a Rákóczi szabadságharc után az országon belül északról, délre vándoroltak a szlovák lakosok, hogy itt letelepedve munkát találjanak a földesuraknál. Az Osztrák-Magyar Monarchia északi vármegyéiből Hontról, Zólyomból, Gömörből, Nógrádból érkeztek Pest-Pilis-Solt-Kiskun meggyérült lakosságú területeire. A Tót(h)-Györk nevet a betelepült szlovák családok okán kaphatta községünk. A betelepülés java 1711-től 1723-ig zajlott. A Györkön élő 4-5 kis-és középbirtokos család jó szívvel fogadta a szlovák lakókat, akik a XX. század közepéig művelték és felvirágoztatták úri birtokaikat. Pest megye észak-keleti részén az 1710-es, 20-as években több településen is betelepültek az ország felvidéki megyéiből idevándorló szlovákok, így: Aszódra, (Őr)Botyánba, Csomádra, Csővárra, Domonyba, Györkre, (Vác)Egersre, (Vác)Hartyánba, Acsára, Püspökhátvanba, (Vác)Rátótra, Sződre, (Vác)Kisújfalura, Vácra... Galgagyörk lakossága évtizedek óta 1000 fő körüli. A faluban a mai napig élnek a következő szlovák vezetékei: Adámi, Babinecz, Babinszki, Bartók, Bartos, Blasko, Budai, Danis, Dános, Fristáczki, Garaba, Holonka, Hrkaj, Hrmo, Jakubecz, Janta, Kokavecz, Kossuth, Kovácsik, Krajcsovics, Laluska, Laukó, Matejcsok, Medveczki, Mlinárcsek, Mráz, Nyemecz, Oravecz, Pancsusa, Pleva, Petrik, Petrovics, Sinko, Strbák, Strihovanecz, Styevko, Szlifka, Szokol, Szuhánszki, Turányi, Trhaj, Viczian.

*Három nemzedék a Trhaj családban, 1930-as évek
Tri generácie v rodine Trhajovcov, 1930-te roky*

Német eredetű családnevek

Koczman, Lanczinger, Melczer, Paulus, Rell, Roncz, Zeman, Zemen, Wilhelm

Magyar eredetű családnevek

Adámi, Budai, Király, Kossuth, Kovács, Kurucz, Mecseki, Madarász, Molnár, Szalai, Szűcs, Varga
E nevek közül több már az 1728-as regnicoláris /országos/ összeírásban előfordul.

Cigány családnevek

Oláh, Pikács, Radics. Ők telepedtek le a múlt század elején elsőként a faluban.

Szlovák eredetű családnevek

Szlovák eredetű családneveket az 1934-es kézzel írott földrendezési iratokból, a kitelepültek névsorából és a jelenkori adatokból sikerült kigyűjteni. E nevek 50 %-a ma is élő vezetéknev a faluban: Babinecz, Brusznyczki, Brhlík, Danis, Hrabovszki, Hrkaj, Hrmo, Kamenszki, Kapusztá, Kiszely, Klenovszki, Kosinár, Laluska, Lauko, Lipták, Malina, Matejcsok, Mráz, Nemecz, Pancsuska, Pavko, Pazsiczki, Petrík, Pleva, Ponyiczki, Strbák, Strihovanecz, Stvorec, Styevko, Szlifka, Szokol, Szuhánszki, Szvák, Tedás, Trhaj, Zsofinyecz, Viczián

Hrkaj Mária – Molnár Pál

*Laluska Pál és Nyemecz Borbála esküvője 1922-ben
Svadobný pár: Laluska Pavol a Borbála Nyemecz, 1922*

Obyvateľstvo Ďurku

V roku 1881 mal Ďurk 687 obyvateľov. Presídľovanie však pokračovalo a pri sčítaní ľudu z roku 1900 zaznamenali 762 osôb, z toho 517 Maďarov, 244 Slovákov a jedného Nemca. V roku 1910 najväčšími majiteľmi osídlenia boli István Tahy, Mihály Ibrányi a Erik Doblhoff. V čase druhej svetovej vojny (1941) v dedine žilo 513 mužov a 508 žien. Po vojne kvôli presídľovaniu, výmeny obyvateľstva, bola značná migrácia do Československa. Ľudia najmä z chudobných roľníckych rodín boli nútení opustiť svoju vlasť. Núdz a sľuby, argumenty agitátorov boli presvedčivejšie. 270 ľudí z 82 rodín sa teda vybralo s víziou lepšieho života na Hornú zem. Väčšina z nich sa usadila v oblasti Jelka, v sesterskej obci Ďurku. Na ich miesto sa do obce presťahovalo päť maďarských rodín - Nagy, Török, Újlaki, Varga a Wilhelm.

O slovenskom obyvateľstve

V roku 1711 sa do osady presťahovalo 10 slovenských rodín. Do roku 1715 zo 48 rodín malo slovenskú materinskú reč 18. Po tureckej okupácii a Rákócziho povstaní sa slovenské obyvateľstvo sťahovalo zo severu na juh, aby sa usadilo a našlo si prácu na panstvách. Prichádzali z Hontianskej, Zvolenskej, Gemerskej a Novohradskej stolice do vyľudnených oblastí Pešti-Soltu-Kiskunu. Názov Slovenský Ďurk dostala naša obec kvôli usadeným slovenským rodinám.

Výraznejšie osídľovanie prebiehalo v rokoch 1711 až 1723. Malé a stredné statkárske rodiny, žijúce v Ďurku, radi vítali slovenských obyvateľov, ktorí do polovice 20. storočia obrábali ich panstvá.

V prvej štvrtine 18. storočia sa Slováci usadili vo viacerých osadách severovýchodnej časti Peštianskej župy: Aszód, (Őr)Bottyán, Csomád, Csővár, Domony, Györk, (Vác)Egrers, (Vác)Hartyán, Aksa, Püspökatvan, (Vác)Rátót, Sződ, (Vác)Kisújfalu a Vác. Mnohé z nich majú aj slovenské obmeny názvu. Počet obyvateľov Ďurku je už desaťročia okolo 1 000. V dedine dodnes žijú slovenské priezviská: Adámi, Babinecz, Babinszki, Bartók, Bartos, Blasko, Budai, Danis, Dános, Fristáczki, Garaba, Holonka, Hrkaj, Hrmo, Jakubecz, Janta, Kokavecz, Kossuth, Kovácsik, Krajcsovics, Laluska, Laukó, Matejcsok, Medveczki, Mlinárcsek, Mráz, Nyemecz, Oravecz, Pancsuska, Pleva, Petrik, Petrovics, Sinko, Strbák, Strihovanecz, Styevko, Szlifka, Szokol, Szuhánszki, Turányi, Trhaj, Viczian.

Priezviská nemeckého pôvodu: Koczman, Lanczinger, Melczer, Paulus, Rell, Roncz, Zeman, Zemen, Wilhelm

Priezviská maďarského pôvodu: Adámi, Budai, Király, Kossuth, Kovács, Kurucz, Mecseki, Madarász, Molnár, Szalai, Szűcs, Varga. Z týchto priezvisk sa mnohé nájdu aj v celoštátnom súpise z roku 1728.

Priezviská rómskeho pôvodu: Oláh, Pikács, Radics. Oni sa usadili ako prví v Ďurku na začiatku minulého storočia.

Priezviská slovenského pôvodu: Slovenské priezviská sa podarilo zozbierať z rukopisu o správe pozemkov z roku 1934, zo zoznamu presídľencov a zo súčasných údajov. 50% týchto priezvisk je stále živých v obci: Babinecz, Brusznyczki, Brhlík, Danis, Hrabovszki, Hrkaj, Hrmo, Kamenszki, Kapusztá, Kiszely, Klenovszki, Kosinár, Laluska, Lauko, Lipták, Malina, Matejcsok, Mráz, Nemecz, Pancsuska, Pavko, Pazsiczki, Petrik, Pleva, Ponyiczki, Strbák, Strihovanecz, Stvorec, Styevko, Szlifka, Szokol, Szuhánszki, Szvák, Tedás, Trhaj, Zsofinyecz, Viczián.

A mindennapi munkavégzés, és a szokások, hagyományok összefonódása

Az összes évszakban megvolt az adott munka, amelyet el kellett végezni a ház körül, a földeken, birtokokon. Ezekhez a feladatokhoz a családok fiatalabb tagjai is gyorsan fel nőttek.

A lakóházak száma az 1881. évi népszámlálás szerint: 115. A földbirtokos családok pedig 5 úrilakot építettek Galgagyörkön. A kúriák körüli munkákra a faluból fogadtak szolgálkat szolgálókat. Az elemi iskolát /4, később 6 osztályt/ elhagyó lányok – 12-14 évesen – többen itt kerestek kenyeret. Mindenféle házimunkát végeztek velük: takarítást, mosást, konyhai kisegítést gyermekek felvigyázását.

A fiúk ugyanígy szolgálhattak, mint kocsisok, kertészek, aratók vagy mindenese a birtokosoknál

A tollfosztás...

„ Az ősszel kitépett és összegyűjtött kacs- vagy libatollat minden évben télen fosztották. Összegyűlt 8-10 asszony, néha lányok is. Az anyák, nagymamák elkészítették a vacsorát: mákos kukoricát, mákos és lekváros kalácsot. A kukoricát a padlásról hozták. Ott voltak a „bábuk” felakasztva, abból főzték a mákos kukoricát. Az asztal közepére tették a tálat és annyi kanalat, ahány asszony volt. Ittak egy kis pálinkát, és mindegyik evett a tálból. A legények, akik mentek a lányok után, verebet fogtak és a tollba engedték. Minden szétrepült, a veréb is a toll is. Nagy nevetés volt, aztán az asszonyok hosszan szedegették a szétszállt tollút.”

A szövés...

„Szövőszéken szőttük a vásznat. A vászon lehetett vastagabb zsákra, vagy vékonyabb gatyára, ingre való Egy szobában volt felállítva a szövőszék két hónapon át. Egy asszonynak a családból minden nap szőnie kellett, hogy fogyjon /a szőnivaló/. Nagyon sokszor éjfélig folyt a szövés. Aztán pokrócokat is szőttek az első szobába, mindenféle rongyokból. Az abroszokba, törölközőkbe, konyharuhákba tudunk koszorúkat is szőni.” A tél volt még a fonás, kukoricamorzsolás, zsákfoltozás, szoknyaráncolás ideje is. A kenderkóc csomókat /motringokat/ a guzsalyra /praslica/ rakták. Kerek rokkán sodorták fonallá. Lábbal hajtották a rokka pedálját és nedves ujjakkal sodorták az erős növényi rostokat, hogy szőhetőn fonal legyen belőle. Amelyik háznál fonóba gyűltek a rokon és ismerős lányok, asszonyok, oda vonzódott a legénység is. A kukoricamorzsolás inkább családi munka volt. Téli délutánokon, estéken, beszélgetés mellett fogyott a csövekről a szem. A gyerekeknek jó játék volt a lemorzsolts csutkákból kutat, tornyot építeni. „Télen édesanyám a szoknyáinkat varrta, ráncolta. Mire megjött a húsvét készen voltak az új szoknyák, nekem meg a két lánytestvéremnek. Mást is megvarrt ilyenkor. Ingeket, blúzokat, meg a kenderből szőtt zsákokat is javította. Bevarrta, ahol kilyukadt, elszakadt. Befoltozta, ahol az egerek szétrágták. A nadrágokat és más ruhadarabokat is megfoltozta. Anyám kézzel is és varrógéppel is mindent meg tudott varrni. Kihímezte a kendőinket, kötényeinket, ingujjakat, pruszlikokat. Minket is megtanított a koszorúk, virágok kivarrogatására. Gyönyörűen horgolt. Mindenféle mintákat. Szegélyeket a nyakra való kendőinkre, függönyöket, terítőket. Erre csak télen volt ideje. Máskor a földeken és a ház körül dolgozott nagyon sokat.

A disznóvágás...

Nem is annyira munka volt ez az alkalom. Nehezen várták ezt a napot. Kinn a földek már felszántva, az őszi árpa elvetve. Itt volt az ideje a disznóvágásnak.

Pirkadatkor kevés pálinkával kezdték az összegyűlt férfirokonok. A leggyakorlottabb leszúrta a disznót, a többiek, ahol tudták fogták. Az állatot fateknőben forrázták és öreg kanalakkal lekaparták a szőrét. Majd betakarták szalmával, és azt meggyújtva pörzsölték meg a bőrét. Így vált el könnyen a szalonna a bőrtől és a maradék szőr is kiégett belőle. A disznót szétszedték. A húsokat, belsőségeket feldolgozták. Egész nap kedélyesen, kapkodás nélkül folyt a kolbász, sajt, hurka és töpörtyű készítése.

Az asszonyok főzték a tormához a jó levest. Rotyogott a töltött káposzta /takart/. Délben pörköltet és fokhagymás, abált szalonnát ettek. Ebből jutott az otthon maradt rokonoknak. Nekik a kóstolót a gyerekek vitték ételhordóban. Ezért kaptak pár forintot. Estére összegyűlt, aki csak mozdulni bírt a legkisebbtől a legnagyobbig. Végigették a főtt húst tormával, a káposztát. Megkóstolták a frissen sült húst, hurkát, kolbászt. Majd nótázás vette

kezdését legalább éjfélig. Ahol volt hozzáértő, ott a harmonika is segítette a dalolókat.

A kender...

„Amikor a kendert kiszaggattuk októberben mentünk áztatni a Galgára. Két hétig ázott a vízben a kender. Aztán kihúztuk, és a parton szárítottuk. Tilolóban összetörtük a kendert, hogy a pozdorja kihulljon belőle.

Az asszonyok még lábbal is megtaposták. A kendert megfontuk. Utána motollára tekerték. Legtöbbször 8 motringot csináltunk. Aztán megmostuk hordóban. Erre hamut szórtunk és attól nagyon szép sárgák lettek. Abból a lúgból kiszedtük és tiszta vízben mostuk még a csomókat. Aztán már szép fehérek voltak! A kendercsomókat feltekertük /gombolyítottuk/ és ezt már lehetett szőni.

Az aratás...

„A férjem, az anyósom és én 10 hold gabonát learattunk. Én szedtem az első renden a markot a férjem után, az anyós meg a másik fia után. Saját magamnak készítettem szalmából kötelet. Visszafelé kötöttem a másik rendet. Az aratás nagyon nehéz munka volt. Az mellett sok volt a kapálás, meg kettő tinó volt az istállóban. Ezekbe is sok takarmányt kellett készíteni, szecskát vágni, etetni, itatni, trágyázni, ez mind napi sok-sok munka volt.”

Az uraság megbízott egy aratógazdát, hogy szervezzon aratóbandát. Az aratógazda vagy bandagazda vezette az aratást. Ő vágta mindig a legelső rendet, ügyes marokszedővel a háta mögött. De ugyanígy ügyesnek pontosnak kellett lennie az utolsó renden markot szedő asszonynak is, hogy a gabonaszálakat egy szálalig felszedje. Különben az új rendfogásnál akadozott volna a bandagazda kaszája.

Az uraságok ilyenkor aratási szalonnát adtak az aratóknak. Ezen kívül a napi munka után pálinkát és bort is ihattak. Ebédet mindenkinek a családja hordott ki a búza-rozs- vagy árpatablára. Általában a nagyobb gyerekek vagy a feleség /édesanya vitték. Ilyenkor igyekezett mindenki tartalmas, húsos, de legalább sűrű, laktató ételt vinni a nehéz fizikai munkát végző kaszásoknak, marokszedőknek.

„Az aratás végeztével a lányok, asszonyok aratási koszorút fontak érett búzakalászból, búzavirágokból, pipacsokból és szarkalábakból. Fagereblyére kötötték, amivel a táblán az elhullott kalászokat húzták össze. Ezt a gereblyét az aratógazda vitte. A Tahy nagyságos úr a bejárati ajtó lépcsőjénél várta az aratóbandát. Leakasztotta a koszorút és megköszönte a munkát mindenkinek. Aztán bort osztottak az aratóknak. Ezt láttam, amikor kislány voltam.”

Každodenná práca a prelínanie zvykov a tradícií

Vo všetkých ročných obdobiach boli práce, ktoré bolo potrebné vykonať okolo domu, na pozemkoch alebo panstvách. Na prácu boli vychovaní aj mladší členovia rodiny. Počet obytných domov podľa sčítania ľudu v roku 1881 bolo 115. Zemepáni postavili v Ďurku 5 panských domov. Na prácu okolo kúrií boli najatí služobníci z dediny. Najmä dievčatá, ktoré odišli zo základnej školy vo veku 12-14 rokov, tu zarábali na živobytie. Robili všetky domáce práce: upratovanie, pranie, pomoc v kuchyni i stráženie detí. Chlapci mohli slúžiť ako povozníci, záhradníci, kosci alebo služobníci zemepánov, ktorí mali na starosti aj údržbu.

Páranie peria, páračky...

„Kačacie alebo husacie perie vydriapané a zozbierané na jeseň sa každú zimu páralo. Zhromaždilo sa 8 až 10 žien, niekedy aj dievčat. Matky a staré mamy pripravili večeru: makovú kukuricu, makový a lekvárový koláč. Kukurica bola prinesená z podkrovia. Tam boli vyvesené „bábky“, z ktorých varili makovú kukuricu. Do stredu stola položili misku a toľko lyžíc, koľko bolo žien. Vypili trochu pálenky a každá páračka jedla z misky. Mládenci, ktorí išli za dievčatami, chytili vrabca a pustili ho do peria. Všetko sa rozletelo, vrabec aj perie. Bol veľký smiech. Potom ženy dlho zbierali rozletené perie.”

Tkanie...

„Plátno sme tkali na krosnách. Mohlo byť použité na hrubšie vrece, alebo na tenšie nohavice či košeľu. V jednej miestnosti boli postavené krosná aj na dva mesiace. Žena z rodiny musela každý deň tkať, aby ubúdali materiály na tkanie. Práca často trvala až do polnoci. V prvej miestnosti tkali zo všetkých látok aj prikrývky. Na obrusy, utierky a kuchynské utierky sme vedeli tkať aj vence.” Zima bola časom pradenia, mrvenia kukurice, zapletania tašiek a nabrania sukní. Kúdele boli z konopného vlákna, ktoré sa priviazali na praslicu. Na kolovrátku ich potom spriadali do vlákna. Ženy nohami hnali kolovrátko a mokrými prstami súkali silné rastlinné vlákno, aby vznikla priadza vhodná na tkanie. Keď sa v dome zhromaždili príbuzní, známi a ženy, prilákalo to aj mládencov. Mrvenie kukurice bolo skôr rodinnou prácou. V zimnom období mrvili kukuricu v popoludňajších a vo večerných hodinách. Medzitým sa rozprávali členovia rodiny. Pre deti bola dobrá hra postaviť studňu a vežu zo zhodeného

kukurličného šúľka, z čutky. „V zime nám mama šila sukne a naberala ich. Kým prišli Veľkonočné sviatky, boli už pre mňa a moje dve sestry pripravené nové sukne. V tejto dobe ušila aj niečo iné. Opravovala košeľe, blúzky a tašky natkané z konope. Zašila ich tam, kde boli deravé alebo roztrhnuté. Zaplátala, kde ich rozhrýzli myši. Opravovala aj nohavice a iné odevy. Moja mama dokázala všetko ušiť ručne aj so šijacím strojom. Vyšivala nám šatky, zástery, rukávy i prucleky. Naučila nás šiť aj vence a kvety. Krásne háčkovala všetky druhy vzoriek, okraje našich šatiek, záclony či obrusy. Na to mala čas iba v zime. Inokedy pracovala veľa na poliach a okolo domu.“

Zabíjačka, zakáľáčka...

Nebola to taká ukrutná práca. Ťažké bolo vyčkať tento deň. Pozemky už boli zorané, jesenný jačmeň zasiaty. Nadišiel čas zabíjačiek.

Na svitaní sa zišli mužskí príbuzní rodiny a dali si frťana. Najšikovnejší bodli prasa, kým ho ostatní držali. Zvieru bolo oparené v drevenom koryte a srst' mu zoškrabali starými lyžicami. Potom ho prikryli slamou, ktorú zapálili. Vďaka tomuto sa slanina ľahko oddelila od pokožky a zhorela zvyšná srst'. Prasa potom rozobrali. Spracovali mäso a vnútornosti. Plnenie klobásy, jaternice, výroba syra a škvariek pripravovali veselo, bez zbytočného náhlenia. Ženy uvarili dobré bravčové mäso s chrenom. Pod pokrievkou sa zase robila plnená kapusta. Napoludnie všetci obedovali perkelt a cesnakovú obarovú slaninu. Z toho zvýšilo aj príbuzným, ktorí ostali doma. Ochutnávku im niesli deti v obedári. Za to dostali pár forintov. Večer sa zišli všetci, od najmenších po najväčších. Najedli sa z vareného mäsa s chrenom a kapusty. Ochutnali aj čerstvo upečené mäso, jaternicu a klobásu. Potom sa spievalo najmenej do polnoci. Niekde spevákov sprevádzala aj harmonika.

Konope...

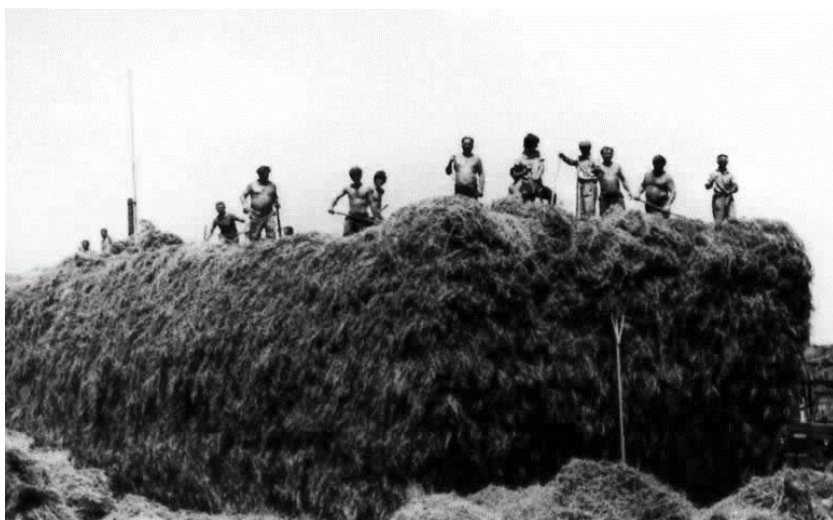
"Keď sme v októbri vytrhali konope, snopy sme išli namočiť do Galgy. Vo vode boli dva týždne. Potom sme ich vytiahli a vysušili na brehu. Konope sme napokon vytrepali. Nasledovalo česanie vlákien. Drevitá časť byle sa lámala veľkou trepačkou. Na čistenie a triedenie vlákien sa používali ružice klincov vbitých do dosky.

Ženy konope dokonca šliapali aj nohami. Upletené konope sme potom navinuli na cievku. Väčšinou sme vyrobili 8 kotúčov. Potom sme ich umyli v sudoch. Na to sme nasypali popol, aby ožltli. Z toho lúhu sme ich vybrali a umyli. Stali sa peknými bielymi! Napokon sme konopné uzly navinuli/ namotali/ a mohlo sa tkať."

Žatva...

"Môj manžel, svokra a ja sme zožali 10 jutár obilia. Hrabala som po manželovi, svokra zase po jej druhom synovi. Vyrobita som pre seba lano zo slamy. Pri druhom rade som viazala. Žatva bola veľmi ťažká práca. Veľa sme aj museli kopať, dokonca sme mali v stodole dvoch turcov. Museli sme im pripraviť veľa krmiva, sečky, napájať, kŕmiť a čistiť. To bolo veľa práce každý deň. "

Vrchnosť poverila žnúceho gazdu, aby zorganizoval žatevnú brigádu. Žatvu viedol on alebo vedúci brigády. On kosil prvý rad a za ním išla šikovná hrabáčka. Rovnako zručná musela byť aj žena, ktorá

hrabala posledný rad. Mala byť presná, zdvihnúť aj poslednú stonku. V opačnom prípade by sa kosa zasekávala pri ďalšej otočke.

Páni v tomto čase brigádnikom dali slaninu. Po celodennej práci mohli piť pálenku aj víno. Obed robila každého rodina sama a donášala ho na pšeničné, ražné alebo jačmenné pole. Poslovia boli najmä staršie deti alebo manželky / matky. Každý sa snažil priniesť

výdatné, mäsité, alebo aspoň husté a výživné jedlo pre koscov a hrabáčov.

„Dievčatá a ženy na konci žatvy uplietli žatevný veniec zo zreých klasov pšenice, nevädze, vlčieho maku a ostrôžky. Priviazali ho na drevené hrable, ktorými hrabali popadané stonky. Tento predmet niesol žatevný gazda. Pán Tahy žatevnú brigádu čakal pri vchode. Veniec zvesil a všetkým poďakoval za prácu. Potom koscom rozdávali víno. Videla som to, keď som bola malé dievča.“

Galgagyörk vallása

A községben van evangélikus templom, katolikus kápolna, baptista imaház és 5 földesúri kúria. A legjellegzetesebb 2 épület az evangélikus templom és a Tahy-kastély. A XVIII. század elején betelepülő szlovákok őrizték és hozták magukkal evangélikus vallásukat. Egyszerű barokkos stílusú templomot építettek az 1700 körül elpusztult katolikus templom helyén. (Gyülekezet már 1650-től volt a településen.) Az evangélikus közösség szépe fejlődött, így a templomot 1815-ben bővíteni kellett. Mintegy fele része a toronnyal együtt ebből az időből való. A templom épületét több ízben javították, újítták: 1901-ben, 1905-ben, 1941-ben, 1985-ben, 2000-ben és 2013-ban. A templomhoz 101 lépcsőfokon juthatunk fel. Eredetileg fából készült a dombra vezető lépcsősor. A fát a helyi kőbányából hozott kövekkel váltották fel. Majd a földbe rakott köves- lépcsőt 1963-ban nagyméretű, faragott hosszúkás kötömbökre cserélték, melyeket betonba ágyaztak. Ebben az időben készült mellé a vaskorlát is. A toronyban eredetileg 3 harang volt; 1800-ból és 1834-ből. Az I. világháborúban kettőt vittek el hadi felhasználásra. Ezután 1927-ben a hívők Tahy István földbirtokos támogatásával ismét pótolták a 2 harangot a templomtoronyban. A mai temető a templom mögött van. Az öreg temető a következő domboldalon. Ennek egy részét kb. 50 éve a katolikus hívek használják temetkezésre. A ravatalozó a 70-es években épült, és 2006-ban pályázat útján újult meg. A parókia a Templom-domb alján áll. Több, mint 120 éves. Ezt az épületet is többször felújították, kívül és belül is. Itt laktak a mindenkorai lelkészek családjukkal. A lakosság, a galgagyörki családok minden munkából kivették a részüket, támogatták az evangélikus egyházat munkával és pénzzel, vagy más természetbeni adománnyal. A templom egy dombon áll. Már messziről látni. Itt Őrködik a szlovák és magyar lelkek felett.

Az istentiszteletekről

A XIX. század elejétől az istentiszteletek szlovák nyelven zajlottak. A XX. század elejéig minden hónapban 1 magyar nyelvű istentisztelet is volt. Az 1907. évben ez megváltozott. Az istentiszteletek ettől kezdve magyar nyelven folytak, és havonta 1 alkalommal szlovákul hangzott az igehirdetés, az imádság, az énekek.

A hívek és a szlovákul beszélő tisztelendők a Tranoscius, valamint a csabai és szarvasi énekes- és imakönyveket használták. Váckisújfalu 1793-ban lett a galgagyörki evangélikus egyház leánygyülekezete. (Szlovákul Ufala). A 2 község távolsága légvonalban, / és az erdőn át/ ≈ 3 km. Mint Györkön itt is szlovák és magyar lakosok éltek egyetértésben, egyenlőségben, barátságban, hétköznapiakon és ünnepeken egy közösségben. A falu életét, fejlődését meghatározta, hogy a XVII. századtól több birtokosa volt földjeinek. A földbirtokos családok öt úri lakot - ezek felújítva ma is megtalálhatók a faluban - építettek maguknak Galgagyörkön - Ibrányi, Kálnoky, Tahy, Gosztonyi és Doblhoff kastély. A kastélyok, kúriák mellett a település legmeghatározóbb épülete, amely az érkezőnek a faluba lépve egyből feltűnik, a dombon lévő evangélikus templom, amelynek gyülekezete 1650-től fennáll. A Galgagyörkre telepedett szlovákok itt gyakorolták ágostai evangélikus vallásukat.

Vierovyznanie v Ďurku

V obci sa nachádza evanjelický kostol, katolícka kaplnka, baptistická modlitebňa a 5 zemepanských kúrií. Dve najcharakteristickejšie budovy sú evanjelický kostol a Tahyho kaštieľ. Prichádzajúci Slováci na začiatku 18. storočia uchovávali a priniesli so sebou evanjelickú vieru. Jednoduchý kostol v barokom štýle dali postaviť na miesto katolíckeho, ktorý bol zničený okolo roku 1700. (V osade už od roku 1650 bolo spoločenstvo.) Evanjelická komunita sa krásne rozvíjala a kostol v roku 1815 museli rozšíriť. Viac než polovica spolu s vežou je z tejto doby. Budovu kostola niekoľkokrát opravili a rekonštruovali: v rokoch 1901, 1905, 1941, 1985, 2000 a 2013. Ku kostolu sa dostanete po 101 schodoch. Schodisko bolo pôvodne vyrobené z dreva a viedlo do kopca. Drevo napokon nahradili kameňmi, ktoré doviezli z miestneho kameňolomu. Kamenné schody boli v roku 1963 nahradené veľkými, vytesanými dlhými kamennými blokmi, ktoré položili do betónu. V tejto dobe bolo vyrobené aj železné zábradlie. Veža mala pôvodne 3 zvony; v roku 1800 a 1834. V 1. svetovej vojne dva zobrali na vojenské účely. V roku 1927 veriaci s podporou statkára Istvána Tahyho doplnili chýbajúce 2 zvony v kostolnej veži. Dnešný cintorín je za kostolom. Starý cintorín je v stráni. Jeho časť využívajú katolícki veriaci na pochovávanie už 50 rokov. Márnica bola postavená v 70. rokoch minulého storočia a v roku 2006 bola zrekonštruovaná vďaka úspešnej žiadosti o granty. Farnosť stojí pod kostolným kopcom už viac ako 120 rokov. Táto budova bola niekoľkokrát zrekonštruovaná zvonku aj zvnútra. Žili tu farári so svojimi rodinami. Obyvateľstvo, dŕčianske rodiny, mali svoj podiel na každej práci, pomohli pri evanjelickom kostole nielen s robotou, peniazmi, ale aj inými vecnými darmi. Kostol stojí na kopci. Pri pohľade z diaľky stojí ako strážca slovenských a maďarských duší.

O bohoslužbách

Od začiatku 19. storočia sa bohoslužby slúžili v slovenčine. Do začiatku 20. storočia každý mesiac bola jedna bohoslužba v maďarčine. V roku 1907 sa to zmenilo. Bohoslužby sa odvtedy konali v maďarčine a raz za mesiac kázanie, modlitby, piesne zneli v slovenčine. Veriaci a po slovensky hovoriaci farári používali Tranoscius a čabianske či sarvašské spevníky a modlitebné knižky. V roku 1793 Váckisújfalu (po slovensky Ufala) sa stal dcérskou kongregáciou evanjelickej cirkvi v Ďurku. Vzdialenosť medzi týmito dvoma dedinami cez les je približne 3 kilometre. Rovnako ako v Ďurku, aj tu žili slovenskí a maďarskí obyvatelia v zhode, rovnosti, priateľstve, prežívali všedné dni a sviatky v jednej komunite. Život a rozvoj obce určovala skutočnosť, že od 17. storočia jej pozemky mali niekoľko majiteľov. Zemepanské rodiny postavili päť kúrií - ktoré sú už po rekonštrukciách. Ide o famílie Ibrányi, Kálnoky, Tahy, Gosztonyi a Doblhoff. Okrem kúrií a kaštieľov najvýznamnejšou stavbou osady je evanjelický kostol na kopci, ktorého konvent existuje od roku 1650. Slováci, ktorí sa usadili v Ďurku, praktizovali svoje augustínske evanjelické náboženstvo.

Szlovák gyökerek az oktatásban Galgagyörkön

Evangélikus elemi iskola az 1700-as évek második felétől működött Tót /Tóth Györkön.

A XVIII. században az iskola épülete a község központi részén a templom alatt volt. Szalmatető, hosszúkás épületében a tanterem mellett, szoba-konyhás lakrészt kapott a tanító. Ekkor 4 elemi osztályt jártak a falusi gyerekek.

Tótgyörkön és a többi tucat Pest és Nógrád megyei településen, az ide költözött felvidéki, szlovák családok gyermekeit anyanyelvükön, szlovákul tanították az 1910-es évekig.

Az evangélikus iskolát 1892-ben államosították. A XX. század kormánypolitikája a magyar nyelvű oktatást tette kötelezővé. A tanítás, az istentiszteletek, a hivatalos kommunikáció nyelve a magyar lett. Az elemi iskola az 1920-as években új épületbe költözött, a mai helyére: Rákóczi út 6. Eredetileg L alakú, 3 tantermet és két szoba-konyhás-kamrás tanítói lakást alakítottak ki. Itt 2, később 3 tanító oktatta a tantárgyakat a 6, később a 8 osztálynak. Ezt összevont csoportokban lehetett megvalósítani. A tanítók között voltak kétnyelvűek, szlovákul is tudók, de a nyelvet nem taníthatták. A mindenkor evangélikus lelkészek szlovákul is tartottak istentiszteleteket. A II. világháború alatt sebesültellátó helynek használták az iskola épületét.

Az 1950-es évek oktatáspolitikája kis óraszámú lehetőséget teremtett a nemzetiségeknek, hogy anyanyelvüket is tanulják. Így Galgagyörkön Dankó János, majd 2 tanítónő, Takács Otília és Kochan Ludmilla szlovák nemzetiségű tanítók kezdték újra a nyelvoktató munkát. Ezekben az években heti 2 fakultatív ill. szakköri órában volt lehetőség a szlovák tanulására. Az 1970-es évektől heti 4 ill. ciklusonként /2 hetente / 5 óra szlovák nyelv-és irodalom került az órarendbe évfolyamonként. A 2013-14-es tanévtől heti 5+1 népismeret órára emelkedett osztályonként a nemzetiségi nyelvek óraszámja. 1995-től 2005-ig a készségtárgyakat és a szlovák nyelvet összevont csoportokban tanítottuk.

Jelentős tény, hogy a galgagyörki általános iskolában 70 éve folyamatos a nemzetiségi nyelv oktatása. Az 1989-90-es rendszerváltó tanévben szülői kérdőív eredményeként 80:20 % arányban a szlovák mellett döntöttek a felnőttek, befejezést adva az orosz nyelv tanításának. Ekkor a falu lakossága még felében szlovák őseink leszármazottaiból állt. Mára ez nagyban eltolódott a betelepülő, csak magyar nyelvet beszélők javára.

Ahogy a település lélekszáma ill. a gyermekvállalási kedv csökken, iskolánk tanulószáma is felére esett vissza. A múlt század közepén még 180 körüli, a 60-as, 70-es években 150 körüli létszámmal működött. Ezen évek krónikájának a része az iskolák körzetiesítése. Az 1978-as tanévtől a teljes felső tagozat a püspökhatvani körzeti általános iskolába járt. Mivel, mint a Galga menti falvak jó része, Püspökhatvan is szlovákok lakta település, a nemzetiségi nyelvet is tanulták a gyermekek.

A rendszerváltó év, 1989 óta szülőfalujukban tanulhattak felsős diákjaink. Ismét 8 osztályos lett iskolánk. Az épületet 5 tanteremmel, új vizesblokkal, nevelői szobákkal bővítették. Az 1994-es átadásig váltott műszakban dolgoztunk a gyerekekkel. A szlovák nyelv tanítása is zavartalan volt. Ekkor 4 tanár is oktatta a nyelvet. Se előtte, se utána nem volt ennyi kolléga, aki az örökségünket ápolta. A 2002-es esztendőktől 2 pedagógus tanítja a szlovákot.

A 14. életévüket betöltött tanulóink közül a rátermettek 2012-től alapfokú nyelvvizsgát tesznek. Számuk meghaladta már a negyvenet. Öten pedig a középfokig jutottak. Közülük ketten már diplomát is szereztek. Öröndetes jövőt jelez, hogy további 3 diákunk felsőfokon tervezi tanulni a szlovákot. Egyikük már megkezdte egyetemi tanulmányait.

Az iskola tanulói aktív résztvevői a galgagyörki, térségi, régiós és országos rendezvényeknek.

Táborok keretein belül is zajlik a diákok felkészülése és a folyamatos nyelvtudás csiszolása.

Falunapok, nemzetiségi napok és iskolai ünnepek szereplői, ahol a magyar mellett szlovák nyelven is előadnak, a helyi népviseletet is bemutatva. Tanulmányi versenyeken, szlovák nyelvvizsgagyakorlatokon és országos énekversenyeken mindig jó, de sokszor kiváló eredményeket hoznak szüleiknek és iskoláknak.

Bátyiné Nyemecz Julianna

Slovenské korene vo vzdelávaní v Galgagyörku

Evanjelická ľudová škola fungovala v Slovenskom Ďurku od druhej polovice 18. storočia. Budova školy bola v centre obce, pod kostolom. V tejto podlhovastej budove so slamenou strechou dostal učiteľ byt s izbou a kuchyňou vedľa učebne. Vtedy dedinské deti navštevovali 4 ročníky.

Až do roku 1910 v Slovenskom Ďurku a na mnohých miestach Peštianskej a Novohradskej župy deti prisťahovaných hornozemských slovenských rodín vyučovali v materinskej reči.

Evanjelickú školu zoštátnili v roku 1892. Vládna politika 19. storočia stanovila vzdelávanie povinne v maďarskom jazyku. Jazykom vyučovania, bohoslužieb a úradnej komunikácie sa stala maďarčina.

Ľudová škola v 20-tych rokoch minulého storočia sa presťahovala do novej budovy na Rákócziho ceste 6, kde je dodnes. Pôvodne mala tvar L s troma učebňami, s učiteľským služobným bytom, ktorý mal izbu, kuchyňu a komoru. V škole vyučovali dvaja, neskôr traja učitelia predmety šiestim, potom ôsmym triedam. Vyučovanie prebiehalo v spojených skupinách.

Medzi učiteľmi boli dvojazyční, teda aj po slovensky vediaci ľudia, ale nemohli vyučovať slovenský jazyk. Evanjelickí farári však mohli slúžiť bohoslužby aj po slovensky. Počas 2. svetovej vojny slúžila budova školy ako ošetrovňa.

Vzdelávacia politika 50-tych rokov minulého storočia umožňovala národnostiam učiť sa materinský jazyk menej vyučovacích hodín. V Ďurku vyučovali jazyk János Dankó, neskôr dve učiteľky slovenskej národnosti, Otília Takács a Ludmilla Kochan. V týchto rokoch bolo možné študovať slovenčinu na dvoch fakultatívnych hodinách resp. krúžkoch. Od 70. rokov minulého storočia sa mohlo vyučovať 4 hodiny týždenne, resp. v cykloch/ každé 2 týždne /. Päť hodín slovenského jazyka a literatúry bolo zaradených do rozvrhu v jednom ročníku. Od školského roku 2013-14 sa pridala týždenne jedna hodina slovenčiny. V rokoch 1995 až 2005 sa vyučovali niektoré predmety a slovenský jazyk v spojených skupinách.

Výučba národnostného jazyka je v základnej škole v Ďurku nepretržitá už 70 rokov.

V školskom roku 1989-90 v pomere 80:20% si rodičia zvolili slovenčinu, čím sa skončilo vyučovanie ruského jazyka. V tom čase tvorili polovicu obyvateľstva dediny potomkovia našich slovenských predkov. Dnes sa to do značnej miery posunulo v prospech prisťahovaných, ktorí hovoria iba maďarsky. Keďže prírastok obyvateľov klesá, aj počet žiakov v našej škole sa znížil na polovicu. V polovici minulého storočia sme mali okolo 180, v 60. a 70. rokoch už len okolo 150 žiakov. Súčasťou kroniky týchto rokov je regionalizácia škôl. Od školského roku 1978 vyšší stupeň navštevoval základnú školu v Pišpeku. Podobne ako väčšina dedín pozdĺž Galgy, aj Pišpek je obcou obývanou Slováckmi, preto sa národný jazyk naučili aj deti.

Po zmene režimu, od roku 1989, mohli naši žiaci, navštevujúci vyšší stupeň, opäť študovať vo svojej rodnej dedine. V našej škole opäť fungovalo 8 ročníkov, družina a študovňa. Budova bola rozšírená o 5 tried, nový vodný blok a o miestnosti pre vychovávateľov. Do odovzdania v roku 1994 sme s deťmi pracovali na zmeny. Vyučovanie slovenského jazyka bolo bezproblémové. Slovenčinu učili 4 učitelia. Od roku 2002 učia slovenčinu iba dvaja učitelia.

Od roku 2012 môžu naši žiaci, ktorí dosiahli 14 rokov, zložiť jazykovú skúšku základného stupňa. Ich počet dodnes presiahol 40. Piatí získali stredný stupeň, dvaja z nich už zmaturovali. Ďalší traja naši študenti plánujú študovať slovenčinu na vysokej škole, jeden z nich už vysokoškolské štúdium začal.

Študenti školy sú aktívnymi účastníkmi miestnych, župných, regionálnych a celoštátnych podujatí.

V rámci táborov si tiež môžu zdokonaľiť jazykové vedomosti. Vystupujú na obecných a národnostných dňoch, školských oslavách, nielen maďarským, ale aj slovenským programom, oblečení v miestnych ľudových krojoch. Rodičom a našej škole prinášajú dobré, niekedy vynikajúce výsledky zo študijných súťaží, jazykových skúšok zo slovenského jazyka a národnostných speváckych súťaží.

Julianna Bányi-Nyemecz

A nemzetiségi identitás fontossága a fiatal generáció fejlődésében

„A legtöbb, amit gyerekeinknek adhatunk: gyökerek és szárnyak.” szól Goethe idézete. A szárnyak jelentik a lehetőségeket, amivel felfedezhetjük a világot és kiteljesedhetünk. A gyökerek pedig biztonságot adnak, hiszen ez jelenti az otthont, azt, ahonnan indultunk. Iránymutatást adnak, amikor szükségünk van rá, mert válaszúthoz érkeztünk. Értérendszer jelentenek, amit képviselhetünk és nemzedékről nemzedékre tovább adhatunk.

Mi, a Galgagyörki Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat képviselői, tevékenységünkkel igyekszünk már egészen fiatal korban átadni a gyermekeknek a hagyományok fontosságát, a régmúlt ismeretét. Galgagyörk múltját tekintve ez a szlovák nemzetiségi identitás kialakulását is jelenti. Már kevesen beszélik a szlovák nyelvet vagy hordanak népviseletet, ezért olyan különleges alkalmakat kell teremteni, ahol lehetőség van a múlt felfedezésére.

A gyermek korosztálynak ezek az alkalmak a zenéről, a táncról és a játékról szólnak, de nem is gondolnánk, hogy a megtapasztalt és megismert hagyományok olyan értékeket jelentenek, amelyek fiataalkorban beépülve a személyiségbe, a későbbi felnőtt életet is végig kísérik, így biztosítva a fennmaradást.

Hogy egy személyes példával éljek, gyermekkoromban a családom – főleg a szlovák gyökerekkel rendelkező nagyapám – és galgagyörki tanárain sokat fáradoztak azon, hogy megismerjem a szlovák hagyományokat, a falu múltját és találkozzak a szlovákiai rokonokkal, barátokkal. Akkor még nem láttam, mekkora kincset kaptam mindezzel, de ma, a Galgagyörki Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat képviselőjeként fontosnak tartom, hogy ebben a lehető legtöbb galgagyörki gyermek is részesüljön.

Gyökereink és azok ismerete kardinális kérdés személyiségünk fejlődése szempontjából, hiszen ne feledjük, a fák sem tudnának élni gyökereik nélkül. Mivel múltunk nélkül nincs jövőnk sem, ezért Galgagyörk fennmaradása a gyermekek kezében van és ehhez mi, felnőttek biztosíthatjuk nekik az „eszközt”, ami nem más, mint a hagyomány.

Význam národnostnej identity v rozvoji mladej generácie

„Najviac, čo svojim deťom môžeme dať, sú korene a krídla,” znie Goetheov citát. Krídla znamenajú príležitosť na objavovanie sveta a sebarealizáciu. Korene poskytujú bezpečnosť, pretože symbolizujú domov, kde sa všetko začína. Ukazujú akýsi smer, ktorý občas potrebujeme na rázcestí. Predstavujú systém hodnôt, ktorý môžeme reprezentovať a prenášať z generácie na generáciu.

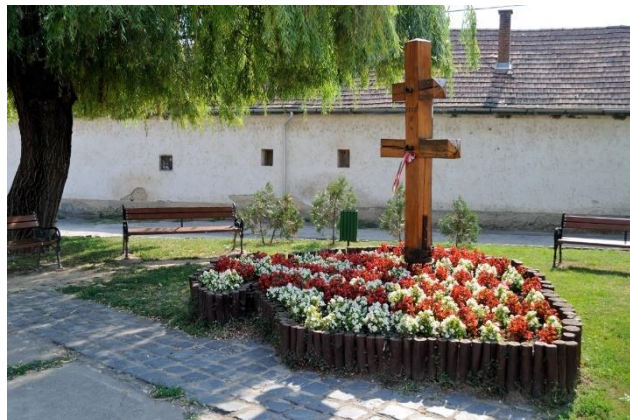
My, zástupcovia Slovenskej národnostnej samosprávy v Žurku, sa snažíme mládeži už od útleho detstva odovzdať tradície a poukázať na ich dôležitosť. Vzhľadom na minulosť Žurku, to znamená aj formovanie slovenskej národnostnej identity. Málokto už hovorí po slovensky alebo nosí ľudové kroje, preto treba vytvárať špeciálne príležitosti, kde je možnosť objavovať túto vzácnu minulosť.

Pre deti sú tieto príležitosti zamerané na hudbu, tanec a hru. Zažitá a spoznaná tradícia znamená hodnoty, ktoré, keď sa v mladosti stanú súčasťou osobnosti, sprevádzajú nás celým životom.

Spomeniem osobný príklad. V detstve moja rodina - obzvlášť môj starý otec so slovenskými koreňmi - a učiteľia v Žurku usilovne pracovali na tom, aby som sa oboznámila so slovenskými tradíciami, minulosťou dediny a stretávala sa so slovenskými príbuznými, priateľmi. Vtedy som ešte nevedela, aký poklad som získala. Dnes, ako poslankyňa Slovenskej národnostnej samosprávy v Žurku, považujem za dôležité, aby sa s tradíciami oboznámilo čo najviac detí v dedine. Naše korene a ich spoznávanie sú zásadnou otázkou rozvoja osobnosti. Nezabúdajme, že ani stromy nemôžu žiť bez koreňov. Bez minulosti ani my nemáme budúcnosť. Prežitie Žurku je v rukách našich detí. My, dospelí im môžeme odovzdať tradície, a tým sa pričiniť o ich uchovanie.

Dorina Matejcsok

A mai Galgagyörk képekben – Galgagyörk v súčasnosti

Trianoni emlékmű – Pamätník Trianonu

*II.világháborús emlékmű
Pomník II.svetovej vojny*

Evangélikus templom – Evanjelický kostol

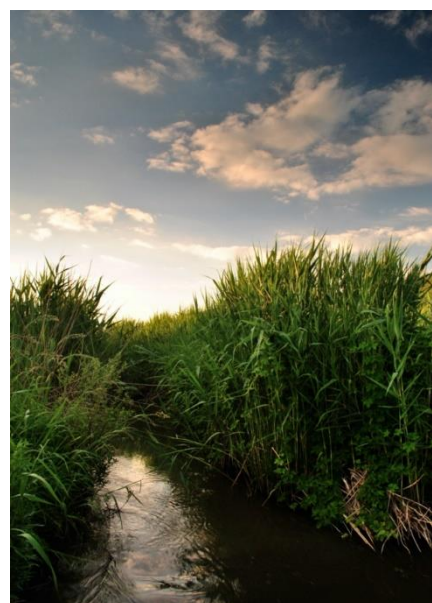
Kálnoky-Bedő kúria – Kúria Kálnoky-Bedő

Tahy Kastély – Kaštieľ Tahyovcov

Doblhoff kúria – Kúria Doblhoff

Galga folyó – Rieka Galga

2021 – Közös pályázattal építünk partnerséget

Gyökerek - hagyományok és kultúra, elődeink öröksége

A Jóka és Galgagyörk községek közötti partnerség hátterében eredetileg a II. világháború befejezése utáni történelmi események voltak, amikor 1947-ben a Csehszlovák Köztársaság és Magyarország között lakosságcsere zajlott le. Sérült a települések évszázados integritása, családi kapcsolatok szakadtak meg, de a kultúrák és a hagyományok is keveredtek. 1948-ban Galgagyörköt 82 család hagyta el, összesen 270 lakos, akik Jókán és környékén telepedtek le. Jelenleg Galgagyörknek 1062 lakosa van, ebből 158 szlovák nemzetiségű, működik a szlovák kisebbségi önkormányzat és a diákok szlovákul tanulhatnak. Az eredeti szlovák kultúra azonban aligha marad fenn, ha a fiatal nemzedék nem kap erre ösztönzést - vagyis hogy mit jelent a saját kultúra és történelem - ha ez a jelenség eltűnik, a fiatal generáció elveszíti „gyökereit”.

Jókán hasonló a probléma. 1948-ban 501 lakost telepítettek ki a faluból. A népesség keveredése megbontotta a hagyományos falusi társadalmi struktúrát. A faluközösség fokozatosan újraalakult, de a fiatalok nemzedéke a határ mindkét oldalán elvesztette nemzeti, kulturális és történelmi identitását - amely azonban nélkülözhetetlen a szocializációs folyamatban.

A projekt tárgya az ősök kulturális és történelmi hagyatékának bemutatása a szlovákok és a magyarság fiatal generációi számára, ahol az önkormányzatok partnerségén túl a családi kapcsolatok is még fennállnak.

Célunk pedig, hogy megerősítsük a Jóka és Galgagyörk közti együttműködést, lehetőséget teremtsünk a fiatalok közti kölcsönös kommunikációra és egymás megismerésére, valamint az ősök nyelvének, kultúrájának és hagyományainak megismerésére.

A helyi közösségeket elsősorban a mindkét önkormányzatban élő nemzeti kisebbségek, valamint a marginalizált közösségek alkotják. A projekt az egész lakosság számára készült, ezért az említett csoportoknak is előnye származik belőle, ha új embereket ismernek meg a határ túlsó oldaláról, és ismerkednek mindkét régió kultúrájával. A projekt elsősorban a fiatal nemzedék számára készült, a nekik leginkább megfelelő módszerek alkalmazásával. Lényegében arra irányítja a fiatal generációt, hogy megszerezzék saját identitásukat és erősítsék nemzeti tudatosságukat.

A projekt jelentősége a gyökerekhez - a nyelvhez és kultúrához- való visszatérésben rejlik. A projekt fő szempontja nem pusztán a kultúra prezentációja, hanem a kulturális hagyományok újjáélesztése. Ennek érdekében egy hatékony prezentációs formát választottunk, mely egyben oktatási és tapasztalati jellegű is. Meg kell erősíteni azt a szempontot, hogy a kultúra és a hagyományok nem elavult vonások. Tevékenységként szemináriumokat választottunk a vidék történelméről, kultúrájáról

és szociológiájáról. Élényszerű tevékenységi formát is nyújtottunk - gondoskodtunk a tradicionális kultúra elemeinek bemutatásáról és oktatásáról a fiatalok számára.

De legyünk most kicsit konkrétabbak. Engedjék meg, hogy ismertessem azokat az aktivitásokat és rendezvényeket, melyek segítségével igyekeztünk az előbbieken felsorolt célokat és eredményeket elérni. Az első rendezvény az az 5 napos nyári tábor volt galgagyörki és jókai gyerekek, illetve felnőttek részvételével, melyre június 28. és július 2. között került sor Jókán. Az 5 nap aktivitásai közül kiemelném a kincskereső falutúrát, melynek során a résztvevők közösen járták be Jóka nevezetességeit és fontosabb helyszíneit, továbbá a csónaktúrát a Kis Dunán, ami nagyszerű élmény volt és lehetőség a csallóközi táj megismerésére. A jókai vízimalom és skanzen megtekintése, valamint a pozsonyi kirándulás szintén remek lehetőség volt őseink életébe, mindennapjaiba, építészetébe, kultúrájába való bepillantásra. De vendégeink természetesen az itteni hétköznapiakba is bekapcsolódtak, legyen az iskolai kézműves tábor vagy a helyi folklórcsoport próbája. Mindeközben lehetőség nyílt egymás megismerésére, megértésére, kölcsönös nyelvtanulásra és barátkozásra. A projekt megvalósításának további formái azok a prezentációs és szakmai rendezvények, szemináriumok voltak, amelyek a két nemzeti kisebbség kultúrájának és hagyományainak, valamint közös történelmüknek megismerésére összpontosítottak. A 3 napos rendezvénysorozat iránt érdeklődők részt vehettek egy prezentációs esten, ahol Jóka község múltját és jelenét mutattuk be, találkozhattak falunk szülöttjével, Fellingner Károly Madách-nívódíjas felvidéki költővel, aki ez alkalommal a fiatal generációt megcélozva, gyermekkönyveit mutatta be. A projekt jókai részét a Gyökerek-Korene baráti esttel zártuk, melyen közreműködtek a helyi folklórcsoportok, de felléptek általános iskolás tanulóink, sőt galgagyörki vendégeink is a műsor aktív szereplői voltak. Kísérőrendezvényként a helyi iskolák képzőművészeti alkotásaiból készült kiállítást tekinthették meg.

A projekt eredményeként a polgárok és az önkormányzati szervek közötti új, progresszív együttműködési forma jön létre, ami megerősíti a Jóka és Galgagyörk közötti határokon átnyúló partnerséget. Közös működtetjük majd tovább a projekt eredményeit, hiszen további jövőbeli közös rendezvényeket, eseményeket tervezünk, amelyek célja a kapcsolatok létesítése, a határrégió kétnyelvű kultúrájának megismerése és szoros baráti együttműködés testvérfalunkkal.

2021 – Budujeme partnerstvá so spoločným projektom

Korene - tradície a kultúra, odkaz našich predkov

Iniciátorom partnerstva obcí Jelka a Galgagyörk sa stali historické udalosti na pozadí ukončenia II. svetovej vojny , keď v roku 1947 došlo k výmene obyvateľstva medzi Československou a Maďarskou republikou. Narušila sa stáročná integrita sídiel, došlo k popretŕhaniu rodinných väzieb, ale aj premieseniu kultúr, tradícií. V časoch svojho rozkvetu tvorila komunita Slovákov v Galgagyörku až 40 - 50 % obyvateľstva obce. V roku 1948 opustilo obec 82 rodín s 270 príslušníkmi, ktorí sa usadili v Jelke a okolí. V súčasnosti má obec Galgagyörk 1062 obyvateľov z toho 158 slovenskej národnosti, funguje tu Slovenská menšinová samospráva a vzdelávajú sa žiaci v slovenskom jazyku. Pôvodná slovenská kultúra však ledva prežíva, keď nedostane mladá generácia stimul - čo znamená mať vlastnú kultúru a históriu , tento fenomén zanikne a mladá generácia stratí svoje "korene" - svoju identitu. Obec Jelka má podobný problém. V roku 1948 bolo z Jelky vysídlených 501 obyvateľov do Maďarska. Premiešaním

obyvateľstva došlo k narušeniu tradičnej spoločenskej štruktúry, ktorá pozitívne vplývala na spolunažívanie. Postupne sa situácia upravovala, avšak mladá generácia na oboch stranách hranice úplne stratila svoju národnú, kultúrnu a historickú identitu - aspekt, ktorý je v socializačnom procese nevyhnutný.

Predmetom projektu je predstavenie kultúrneho a historického odkazu predkov pre mladé generácie Slovákov a Maďarov, kde mimo rámca partnerstva samospráv doposiaľ existujú aj rodinné väzby.

Cieľom projektu je rozšírenie a posilnenie cezhraničnej spolupráce obcí Jelka a Galgagyörk, vytvorenie priestoru na vzájomnú komunikáciu a spoznávanie sa mladých ľudí, posilnenie poznania jazyka, kultúry a tradícií predkov a zlepšenie úrovne cezhraničnej spolupráce plánovaním aktivít do budúcnosti.

Aspektom projektu nie je čisté predstavenie, ale oživenie kultúrnych tradícií. Forma, ktorá bola zvolená, aby bola účelná, je jednak edukačná ale aj zážitková. Ako aktivity sme zvolili semináre z histórie, kultúry a sociológie vidieka a zážitkovú formu - predstavenie a výučbu prvkov tradičnej kultúry pre mladých. Projekt zlepšuje spolunažívanie menšín, pomáha rozvoju kultúry v prihraničnom území a má vplyv na pozitívnu socializáciu mladej generácie.

Výsledkom projektu bude vytvorenie novej progresívnej formy spolupráce medzi občanmi a orgánmi samosprávy a dôjde k posilneniu cezhraničného partnerstva medzi obcami Jelka a Galgagyörk. Prínosom projektu je kultúrna spolupráca v cezhraničnom priestore majúca konkrétny dopad na skvalitnenie života v partnerských obciach. Výsledky a výstupy projektu sú predovšetkým podujatia, ktoré budú realizované s cieľom vytvoriť spojenia medzi mladými ľuďmi.

Buďme teraz trochu konkrétnejší. Dovoľte mi, aby som vám predstavila aktivity a podujatia pomocou ktorých sme chceli dosiahnuť už spomenuté ciele a výsledky. Prvou aktivitou projektu bol 5 dňový letný mládežnícky tábor v Jelke, s účasťou detí a dospelých z Jelky a Galgagyörku, v dňoch od 28. júna do 2. júla. Z plánovaného programu tábora by som vyzdvihla hravé spoznávanie našej obce, našich pamiatok, dôležitých miest a budov. Ďalej by som spomenula splav po Malom Dunaji, ktorý bol pre deti ohromným zážitkom a zároveň si mohli vychutnať krásu našej žitnoostrovej prírody. Návšteva jelčianskeho vodného kolového mlyna a skanzena, taktiež výlet do hlavného mesta Slovenska bol dobrou príležitosťou nahliadnuť do našej spoločnej minulosti, do každodenného života a práce našich predkov a na spoznanie našej histórie, architektúry a kultúry. Naši hostia sa však mohli zapojiť aj do nášho všedného života, napr. návštevou slovenskej a maďarskej školy, vyskúšať si a spoznávať remeselnú tvorbu, aktívne sa zapojiť do práce folklórneho súboru. Všetky tieto aktivity sa zameriavali na vzájomné spoznávanie sa, vytvorenie spolupráce medzi mladými ľuďmi a spoznávanie tradícií predkov. Ďalšími formami uskutočnenia projektu boli prezentačné a odborné podujatia – prednášky a semináre, zamerané na edukáciu, kultúru, tradicionalizmus a spoločnú históriu národnostných menšín. V rámci 3 dňového podujatia sa záujemcovia mohli zúčastniť na prezentácii s tematikou „Naša obec v minulosti a dnes“, mali možnosť zoznámiť sa s významnou osobnosťou, rodákom našej obce, s básnikom Károlyom Fellingerom a jeho tvorbou. 3 dňové podujatie uzavrelo spoločné stretnutie, na ktorom sa predstavili miestne folklórne súbory, žiaci základných škôl a aktívne sa zapojili aj deti z Galgagyörku. Celá akcia bola sprevádzaná výstavou výtvarných prác detí.

Výsledkom projektu je vytvorenie novej progresívnej formy spolupráce medzi občanmi a orgánmi samosprávy a dôjde k posilneniu cezhraničného partnerstva medzi obcami Jelka a Galgagyörk. Prínosom projektu bude kultúrna spolupráca v cezhraničnom priestore, majúca konkrétny dopad na skvalitnenie života v partnerských obciach. Výsledky a výstupy projektu sú predovšetkým podujatia, ktoré boli realizované s cieľom vytvoriť spojenia medzi mladými ľuďmi a posilniť priateľský vzťah s našou družobnou obcou.

Kultúra, hagyományok, kisebbségek – szemináriumok Jókán ***Kultúra, tradície, menšiny – semináre v Jelke***

Prezentációs est

Mivel projektünk fő szempontja nem pusztán a kultúra prezentációja, hanem a kulturális hagyományok újjáélesztése, ennek érdekében egy hatékony prezentációs formát választottunk, mely egyben oktatási és tapasztalati jellegű is volt. Tevékenységként szemináriumokat választottunk a vidék történelméről, kultúrájáról és szociológiájáról. Az ide látogató gyerekek első lépésben sorra látogatták falunk nevezetes helyeit, ismerkedtek a környezettel. A szemináriumon helyi pedagógusok mutatták be

falunk múltját és jelenét, oktató jellegű dokumentumfilm segítségével, majd prezentációs előadás formájában ismertették az 1947-es lakosságcsere eseményeit. Mindez élményszerűen, saját történetek prezentálása által valósult meg. Az előadás végén kvízzátékkal elevenítették fel az eddig hallottakat, amely rendkívül játékos interaktív módszernek bizonyult.

Prezentačný večer

Aspektom nášho projektu nebolo iba čisté predstavenie, ale aj oživenie kultúrnych tradícií. Forma seminára bola zvolená tak, aby bola účelná, ale zároveň edukačná a zážitková. Ako aktivity sme zvolili semináre z histórie, kultúry a sociológie vidieka a zážitkovú formu - predstavenie a výučbu prvkov tradičnej kultúry pre mladých.

Naši hostia, deti z Galgagyörku, si pozreli pamiatky a pozoruhodnosti našej obce, spoznávali okolie našej dediny. Na seminári ich naši pedagógovia oboznámili s minulosťou a prítomnosťou našej obce, premietli im krátky dokumentárny film a formou prezentácie ich oboznámili s faktami z roku 1947 o výmene obyvateľstva. Celý seminár prebiehal zážitkovou formou, prezentovaním vlastných zážitkov.

Seminár sa ukončil kvízom, v ktorom si členovia družstiev upevnili svoje poznatky.

Találkozás Fellingner Károllyal

Jenő beszélgetett a költővel, aki meglepetéssel is készült galgagyörki vendégeink számára, Galgagyörk község nevezetességeit faragta rímbe. A galgagyörki gyerekeket Ilka-vára című könyvével, s annak szlovák fordításával is megajándékozta.

A projekt szerves része volt bemutatni a résztvevőknek Fellingner Károlyt, Jóna szülöttjét. Fellingner Károly költő, író, helytörténész, Jókán született, s máig itt él. Számos irodalmi díj tulajdonosa. Könyveit a világ minden táján ismerik, számtalan nyelvre lefordították. Felnőtteknek írt könyvei mellett rendkívül jelentősek gyermekkönyvei, meséi, mondái, anekdotái. Írásaiból a természet iránti mérhetetlen szeretete, valamint hagyományaink, kultúránk iránti tisztelete sugárzik. A találkozón Görföl

Stretnutie s Károlynom Fellingnerom

nekonečná láska k prírode a úcta k tradíciám a kultúre. Na stretnutí s básnikom sa zhováral Jenő Görföl. Pán Fellingner prítomných hostí z Galgagyörku príjemne prekvapil, keď im zarecitoval vlastnú báseň o ich dedine – Galgagyörku. Deti z Galgagyörku obdaroval rozprávkovou knihou Ilka-vára v maďarskom aj slovenskom jazyku.

Súčastou projektu bolo prítomným predstaviť významnú osobnosť, rodáka z Jelky, Károlya Fellingera.

Károly Fellingner, básnik, spisovateľ, historik, sa narodil a doposiaľ žije v Jelke. Za svoju literárnu tvorbu získal mnoho ocenení. Jeho knihy poznajú v každom kúte sveta, preložili ich v mnohých jazykoch. Okrem kníh pre dospelých napísal nespočetné množstvo detských kníh, poézií, rozprávok, povestí. Z jeho literárnej tvorby vyžaruje

Gyökerek baráti est

hagyományokat ne csak prezentáljuk, de éllesszük újjá, ne csak tiszteljük, de éljük meg.

Az egy hetes gyermektábor lezárásaként közös baráti estet szerveztünk, melyen bemutakoztak a helyi alapiskolák diákjai és Jóka kulturális csoportjai, de a galgagyörki gyerekek is lehetőséget kaptak fellépésre. Mivel részt vettek a helyi hagyományőrző táncscsoport próbáján, ügyesen elsajátították a jókai táncokat. Szimbolikus jelentéssel bírt a záróesten előadott tánccsokor, melyben együtt táncoltak jókai és galgagyörki fiatalok, s ami végül igazi táncházzá nőtte ki magát. Talán az egész projekt lényege fogalmazódott meg ezen az estén: a

Korene - priateľský večer

záverečnom večere. Bol to nezabudnuteľný zážitok vidieť spolu tancovať mladú generáciu týchto dvoch priateľených dedín.

Cieľom celého projektu bolo rozšírenie a posilnenie cezhraničnej spolupráce obcí Jelka a Galgagyörk, vytvorenie priestoru na vzájomnú komunikáciu a spoznávanie sa mladých ľudí, posilnenie poznania jazyka, kultúry a tradícií predkov a zlepšenie úrovne cezhraničnej spolupráce plánovaním aktivít do budúcnosti.

Na záver týždenného detského tábora sme pripravili priateľský večer, na ktorom sa so svojim programom predstavili deti z miestnych základných škôl, kultúrne skupiny obce Jelka a krátkym programom prispeli aj deti z Galgagyörku. Nakoľko sa zúčastnili skúšky folklórneho tanečného súboru, šikovne si osvojili choreografiu jelčianskych tancov, ktoré potom spolu s deťmi našej obce zatancovali na tomto

Nyári ifjúsági tábor „Gyökerek” - Letný mládežnícky tábor „Korene”

Kultúra, hagyományok és kisebbségek rendezvény Galgagyörkön

2021.09.11-én került megrendezésre a galgagyörki projektnap, melyre a jókai testvértelepülésről is érkeztek vendégek.

A nap célja az volt, hogy a családok együtt töltsék idejüket egy gyönyörű helyszínen, ahol a gyermekek számos mesterséget megismerhettek és kipróbálhattak, táncos, zenés műsorokat tekinthettek meg, valamint találkozhatnak a testvértelepülésről érkezőkkel.

A hagyományok ápolása és a testvértelepülési kapcsolat őrzése a legkiemelkedőbb része volt ennek a napnak.

A Köszöntő után egyből kezdetét vette az óvodások műsora, ezt követően pedig a galgagyörki viselet bemutatása volt a színpadi program.

Az érdeklődők egy kiállítást is megtekinthettek, amely galgagyörk régi kincseiből tevődött össze. Ez a kiállítás a galgagyörki Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat és a galgagyörki Önkormányzat tulajdonában álló tárgyakból került kiválogatásra. Ezek a tárgyak a későbbiekben egy tájház részét, berendezését fogják képezni.

A látogatók a Héttorony Hangászok Zenekarral is megismerkedhettek, akik rendkívül érdekes bemutatóval színesítették a rendezvényt. Bemutatták a régi hangszereket, melyeket ki is próbálhattak a gyerekek és felnőttek.

Gyermek programot bővítette a nem mindennapi Bahorka Társulat előadása. Az improvizációs folklór színházi társulat előadásában összeér a múlt és jelen, falu és város, gyermeki és felnőtt én világa. Zenével mesélnek, lebontva a színpad és nézőtér közötti határokat, így a közönség is úgy érezheti, velük együtt visszacsöppent egy régi, de mégis valahonnan ismerős és mai érzéseket közvetítő világba.

Az eseményt táncház zárta, élő zenével, és a táncoktatókkal Liska Zsófiával és Móricz Mátéval.

Tradície a kultúra, dedičstvo našich predkov

11. septembra 2021 sa konalo podujatie s názvom **Tradície a kultúra, dedičstvo našich predkov**, na ktorom sa zúčastnili aj hostia zo sesterskej obce Jelka.

Cieľom dňa bolo, aby rodiny strávili spoločný čas v krásnom prostredí, kde sa deti môžu naučiť a vyskúšať mnohé remeslá, pozrieť tanečné a hudobné vystúpenia, ako aj stretnúť sa s hosťami zo sesterskej obce.

Najdôležitejšou časťou tohto dňa bolo uchovávanie tradícií a partnerských vzťahov.

Po pozdravných slovách sa začal program škôlkarov. Po nich nasledovalo predstavenie Ľudovského kroja.

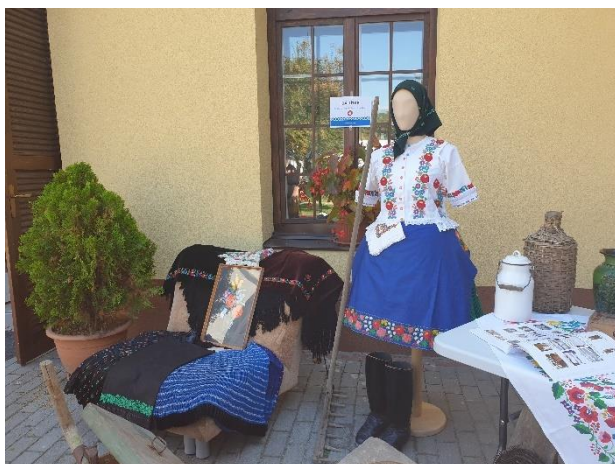
Záujemcovia si mohli pozrieť aj výstavu starých pokladov z Ďurku.

Návštevníci sa mohli stretnúť aj s ľudovou hudbou „Muzikanti siedmych veží“, ktorá podujatie obohatila o mimoriadne zaujímavú prezentáciu.

Program pre deti bol rozšírený o vystúpenie zaujímavého divadelného súboru Bahorka.

Podujatie uzavrela živá hudba a tancovačka s učiteľmi Zsófia Liska a Máté Móricz.

Hagyományok és kultúra, őseink öröksége
Tradície a kultúra, dedičstvo našich predkov

Fellinger Károly: GALGAGYÖRK

Ízes falu hús Galgagyörk,
kicsi neki már a Cserhát,
Gyurka mindig jó hurkát tölt,
táncba vinné Marit, Terkát.

Galga-patak szalad, éber,
vagy ötvennyolc kilométer,
valamikor réges-régen
többször kiöntött egy évben.

Széchy-család ősi fészke
Werbőczy István birtoka,
lakossága elmenekült,
török volt annak az oka.

A Rákóczy-felkeléskor
alig volt még lakossága,
Felvidékről kellett ember,
ki a földet megmunkálja.

Tótgörk lett a falu neve,
főleg szorgos szlovák élt itt.
Háromszáz év nem kis idő,
anyanyelvük ma is védik.

Evangélikus temploma
felépült a méltó helyre,
a legnagyobb érték benne
több, mint ötszáz éves kelyhe.

Ibrányi-kastély, Jegyzőház,
Kálnoky-Bedő-kúria,
Galgagyörknek számtalanszor
kellett már megújulnia.

Részben barokk, klasszicista
a fényűző Tahy-kastély,
művelődés szent otthona,
nem száll le rá többé az éj.

Magyar, szlovák, német, roma
a jó borból egymásnak önt,
kéz a kézben felvirágzik
szép falujuk, kis Galgagyörk.

Európai Regionális Fejlesztési Alap

A projekt az Eurpai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Jelen kiadvány tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió hivatalos álláspontját.

Európsky fond regionálneho rozvoja

Projekt je spolufinancovaný z prostriedkov Európskej únie z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.
Obsah tejto publikácie nemusí odzrkadľovať oficiálne stanovisko Európskej únie.

www.skhu.eu www.rdvegte-sp.f.eu www.jelka.sk www.galgagyork.hu